

Foto Processie 1951 Begijnhofmuseum

Vier heren prominent vooraan in een grote stoet (Louis Goris, Flor Regenmeutter, Frans Jacobs, Henri Beyens), twee met een opengeslagen boek, twee met een dicht boek. Iets naar rechts herkennen we ook begijnen, drie in getal. De middelste begijn is misschien de bekendste, Mej. Anna Temmerman, kosteres in het Begijnhof van Turnhout. Het is zondag 20 mei 1951. We weten dit exact omdat de datum op de achterzijde van de foto wordt gemeld.

De stoet die we op de foto zien is de jaarlijkse sacramentsprocessie, die in 1951 uitgaat op het feest van de H. Drievuldigheid, dat is de zondag voor Sacramentsdag (24 mei). Onderzoek naar de sacramentsdevotie heeft uitgewezen dat lof en processie ontstaan zijn in het kielzog van Sacramentsdag, een populaire feestdag in de late middeleeuwen. In 1264 is die feestdag ingesteld voor heel de Kerk. Het zal in de decennia daarna zijn dat de Turnhoutse processies zich voordoen, eerst die van Sint-Pieter en later - na het ontstaan van het begijnhof - op die locatie.

Processies zijn in de Rooms-Katholieke Kerk optochten van geestelijken en het gelovige volk, meestal op een vaste dag in het (kerkelijke) jaar. Op die dag zijn huizen verlicht en versierd, de weg is bestrooid met bloemen. Kostbare vaandels worden megedragen. Communicanten en leerlingen van scholen lopen mee, net als leden van de godvruchtige broederschappen.

Bij de processies in het begijnhof spreekt het vanzelf dat de begijnen aanwezig zijn en een actieve rol innemen: ze dragen het kruis, het beeld van patrones Begga en dat van Onze-Lieve-Vrouw. Maar het voortschrijden van de tijd en de neergang van het begijnenleven eisen hun tol: de tien aanwezige begijnen in 1951 hebben al veel moeten overdragen aan leken. Op de foto is te zien dat zij nog wel de flambouwen dragen.

In het begijnhof van Turnhout zorgt kosteres Anna Temmerman in 1951 voor de liturgische gewaden, het wassen, bleken, strijken en herstellen. Zij woont op dat moment in de infirmerie, later is Temmerman bewoonster van het Sint-Jansconvent. Ook bereidt Temmerman de liturgische diensten voor en zorgt ze voor de hosties en de wijn. Ten slotte luidt zij de klok en jaagt indien nodig de honden weg uit de kerk.

Vanouds is het zo dat bij de vieringen in diensten en processies een begijnenkoor de lofzang aanheft. De kosteres organiseert de vorming van dit koor en de dagelijkse oefeningen. De zangeressen worden gekozen uit nieuwe lichten novicen en wonen samen in een convent. In de jaren 1940 wordt ook dit steeds lastiger, de gevorderde leeftijd en gezondheidsproblemen van begijnen brengen het koor en de uitvoeringen in problemen. In 1944 overlijdt ook nog eens de organiste, juf. Maria Storme, en een vervangster wordt niet gevonden. Wat te doen?

Bij het aantreden van kapelaan E.J.H. Frickel in 1948 zijn er nog tien begijnen, waarvan drie choristen de diensten verzorgen. De pastoor zoekt en vindt een oplossing voor de koordiensten: enthousiaste mannen zetten het zangkoor voort. Dirigent wordt Flor Regenmeutter, Renaat Bosmans is de organist, Louis Goris, Frans Jacobs, Henri Beyens, Jos en Henri Starckx (beiden op de tweede rij op de foto) zijn de andere gekende leden. Het initiatief groeit uit tot het Koninklijk Heilig Kruis Begijnhofkoor, dat de wekelijkse misvieringen in de kerk opluistert met Gregoriaanse gezangen en tijdens de jaarlijkse begijnhofprocessie nemen ze de plaats in van de begijnen-choristen.

In 2018 vierde dit koor het 70-jarig bestaan. Tegelijk is haar archief ondergebracht in het Stadsarchief Turnhout en beschikbaar voor iedere geïnteresseerde onderzoeker. Tot de bestanden behoren ook veel foto's. De foto die nu als 'Object van de Maand' centraal staat is recent door een particulier geschonken. Volgens het opschrift heeft pastoor Frickel de foto in 1951 verstuurd aan Henri Starckx. Naast koorlid is Goris bekend gebleven als de eerste conservator van het Begijnhofmuseum. En pastoor Frickel is naast de oprichter van het (mannen)koor ook de initiatiefnemer voor dat museum.

Tekst: Peter Hofland (met dank aan Marcel Gielis en Hugo Vanden Bossche)

Archief & Musea Turnhout

Uit de statuten van het Begijnhof:

- De begijnen mogen geen processies bijwonen buiten het begijnhof.
- Bij de doorgang van de processie van St. Pieter mogen zij buiten de poort, voor het begijnhof, de zegen van het sacrament ontvangen.

Inventaris:

- Stadsarchief Turnhout. Grote Markt 1, 2300 Turnhout
- Archief van het Koninklijk Heilig Kruis Begijnhofkoor
Aanwinst 2019/1-1951, handgift.

Literatuur:

- F. Jacobs, *Gids voor de Bezoekers*. Turnhout, 1961, p. 18
- H. Vanden Bossche, *Begijnen, Begijnhoven en het Begijnhof van Turnhout*, Turnhout, 2013
- B. Tops, G. Landuyt, M. Gielis, "Sacramentsprocessies te Turnhout. Eeuwenlange traditie blijft stand houden op Begijnhof", in: *Begijnhofkrant* 48 (2015), p. 15-18

.....
Het object van de maand is een initiatief van Archief & Musea Turnhout. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze websites (doorklikken naar Object in de kijker).
.....

Archief & Musea Turnhout • Druivenstraat 18 • B-2300 Turnhout

Tel: +32 14 44 33 98 • www.archiefenmuseaturnhout.be

v.u.: Paul Van Miert, Campus Blairon 200, B-2300 Turnhout